

Naslov članka/Article:

Formativno spremljanje – pot do vseh, tudi do ranljivih skupin otrok, mladostnikov in odraslih

Formative Assessment – a Path to Everyone, even the Vulnerable Groups of Children, Adolescents and Adults

Avtor/Author:

Anja Kristan

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Vzgoja in izobraževanje 3/2020, letnik 51

ISSN 0350-5065

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo
Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2020

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/vzgoja-in-izobrazevanje/>

Anja Kristan
Vrtec Sežana

FORMATIVNO SPREMLJANJE – POT DO VSEH, TUDI DO RANLJIVIH SKUPIN OTROK, MLADOSTNIKOV IN ODRASLIH

Formative Assessment – a Path to Everyone, even the Vulnerable Groups of Children, Adolescents and Adults

ŽIVLJENJSKE IZKUŠNJE VPLIVAJO NA RAZMIŠLJANJE IN DELOVANJE

V Vrtcu Sežana sem začela delati s kovčkom predhodnih izkušenj, ki so in še vedno sooblikujejo moje delovanje in odnose do otrok in odraslih. Otroštvo sem preživela v blokovskem naselju, kjer smo se otroci vseh narodnosti in starosti enakovredno družili in se skupaj zabavali na prostem, večinoma brez navzočnosti odraslih. Medvrstniško in medgeneracijsko učenje je bilo vsakodnevno prisotno in vse individualne razlike med nami so bile vključene v igro, spore, ljubezni kot nekaj vsakdanjega. Nihče ni bil zaradi njih negativno označen ali izključen. Od srednje šole naprej sem se v okviru prostovoljnega dela (16 let) srečevala z različnimi ranljivimi skupinami: v materinskem domu z mladimi mamicami in njihovimi otroki, prek TOM-telefona z osnovnošolci v stiski, v mladinskem centru in vzgojnem zavodu z mladostniki, na ulici z brezdomci in v domu upokojencev s starostniki. Priča sem bila različnim življenjskim okoliščinam ljudi, zaradi katerih so bili izključeni, negativno označeni in niso mogli biti aktivno vključeni v družbo. Tudi prek kasnejšega študija predšolske vzgoje in socialnega dela sem se srečevala z opolnomočenjem ranljivih skupin otrok, mladostnikov in odraslih ter prepoznavanjem, krepitvijo, upoštevanjem in spoštovanjem njihovega glasu.

Kot vzgojiteljica sem nedolgo nazaj delala v oddelku 24 otrok, s katerimi smo bili skupaj 5 let in jih je kar 17 bilo z lastno priseljsko izkušnjo, nekaj pa jih je imelo tudi različne specifične potrebe (otroci s posebnimi potrebami). V takšnem oddelku je bil individualen pristop nujen, saj je imel vsak od otrok svoja močna področja in talente, ki jih je bilo vredno spodbujati. Nepravično bi si bilo zatiskati oči pred tem ter obravnavati vse otroke v vrtečevski skupini kot skupno in enako celoto, načrtovati zanje enake pristope in oblike dela, enake vsebine in dejavnosti, od vseh pričakovati enako.

Otroci vseh oddelkov v vrtcu so dejansko zelo različni, kot smo različni odrasli. In četudi strokovni delavci zelo dobro

prepoznamo različne potrebe, močna in šibka področja ter interese posameznih otrok, pa ostajamo pri načrtovanju, izvedbi in evalvaciji pogosto usmerjeni na oddelek kot celoto. Individualni programi so namenjeni otrokom s posebnimi potrebami, VIZ-delo s preostalimi otroki pa se pogosto načrtuje z istimi cilji, vsebinami in metodami za celotne oddelke otrok. Ko ugotavljamo, da to ni razvojno-procesno naravnano, nam prav elementi formativnega spremljanja zelo pomagajo in odgovore na ta vprašanja ponuja prav koncept formativnega spremljanja.

SREČANJE S FORMATIVNIM SPREMLJANJEM

Kot vzgojiteljica in pomočnica ravnateljice vrtca sem sodelovala z Oddelkom za predšolsko vzgojo ZRSŠ in svetovalko Marijo Sivec v več projektih (npr. Porajajoča se pismenost, izvajanje študijskih skupin, inovacijski projekti, projekt Formativno spremljanje). V zadnjih dveh letih pa sem vključena v razvojno nalogo Formativno spremljanje, kjer je v ospredju iskanje načinov spremljanja otrok ter upoštevanje ugotovitev spremljanja in dokazov procesa učenja pri nadaljnjem razvojno-procesnem načrtovanju pedagoškega procesa.

Pri vsakdanjem delu v vrtcu ni majhen izziv najti čas za kakovostno interakcijo z vsakim posameznim otrokom, organizirati delo v manjših skupinah otrok ter »zagotavljati najbolj ustrezno podporo za otrokov razvoj in učenje v danem trenutku, za razvoj veščin učenja učenja ter metakognitivnih strategij« (Formativno spremljanje v vrtcu, 2016: 3). »Pri tem moramo upoštevati, da je razpon otrokove pozornosti običajno kratek, zato lahko predšolskega otroka dnevno spremljamo zgolj v kratkih segmentih, ki jih ponavljamo v daljšem časovnem obdobju.« (Formativno spremljanje v vrtcu, 2016: 4)

Kot pomočnica ravnateljice v vodstvenem timu vrtca koristno uporabljam delovne pripomočke z elementi in načeli formativnega spremljanja pri pregledu pedagoške

dokumentacije, spremljanju vzgojno-izobraževalnega dela oz. hospitacijah v oddelkih, pri vodenju strokovnih aktivov v vrtcu, podajanju povratnih informacij v pogovorih s strokovnimi delavci. Pri tem ugotavljam, da velja pogovor »Več kot znam, manj vem«.

Ko sem se prvič seznanila z elementi FS, sem si rekla: »Pa saj to že vse poznam. Tako tudi vsi delamo.« Vsako leto, ko se v določen element bolj poglobljam, pa ugotavljam, kako to znanje spreminja moj način dela in razmišljanja in kako lahko s temi orodji svojo prakso nadgrajujem in razvijam. Naj to razmišljanje ponazorim s primerom izvedbenega kurikula pri eni od obogatitvenih dejavnosti v našem vrtcu, ki poteka pod naslovom Slončkove pravljice.

FORMATIVNO SPREMLJANJE IN INKLUZIVNA PARADIGMA PRI OBOGATITVENI DEJAVNOSTI SLONČKOVE PRAVLJICE

Elemente FS sem preizkušala v skupini 5-letnih otrok s priseljsko izkušnjo iz različnih oddelkov vrtca, s katerimi sem enkrat tedensko vodila obogatitveno dejavnost z naslovom Slončkove pravljice.

Obogatitvena dejavnost Slončkove pravljice je namenjena vključevanju otrok iz priseljenih družin in jo v šolskem letu 2019/2020 izvajamo že peto leto. Izhodišče za to ponudbo našega vrtca je bilo povečano število otrok iz priseljenih družin in poročanje vzgojiteljic, da se ti otroci težje vključujejo, da zaradi nepoznavanja slovenskega jezika težje vzpostavljajo prijateljske vezi in težje sledijo navodilom in verbalnim informacijam, se težje izražajo in je težje prepoznati območje njihovega aktualnega razvoja. Moj namen je bil, da bi se z organizirano dejavnostjo v popoldanskem času tem otrokom in družinam približali z ustrežno podporo. Osnovna zamisel se je z leti nadgrajevala in dopolnjevala. Posebnost naše skupine pa je tudi ta, da v šole prostovoljno sodelujejo nekdanji otroci našega vrtca, zdajšnji osnovnošolci, ki imajo lastno priseljsko izkušnjo.

Pri vodenju obogatitvene dejavnosti sem postavila različne cilje:

- slišati glas posameznega otroka;
- skrbeti za otrokov občutek sprejetosti, varnosti in s tem za dobro počutje;
- krepiti samopodobo in pozitiven odnos do lastnega jezika in kulture;
- krepiti pozitiven odnosa do jezika in kulture okolja;
- uspešno vzpostavljati prijateljske vezi s sovrstniki in učenci OŠ;
- spodbujati pozitiven odnos do leposlovne knjige, doživljanje pravljic, ki so skupna dediščina vseh kultur, in otroke spodbujati k izražanju prek ustvarjalnih dejavnosti ob njih;
- iskati poti do razumevanja posameznega otroka;
- spodbujati izražanje o raznih temah prek različnih načinov komunikacije;
- spodbujati druženje ob igri.

AKTIVNA VKLJUČENOST OTROK V PROCES UČENJA

Kot rečeno, mi pri izvedbi pravljicnih uric enkrat tedensko pomagajo učenci višjih razredov sežanske osnovne šole, ki so v preteklosti obiskovali naš vrtec in imajo lastno izkušnjo vstopanja v svet medkulturnosti in večjezičnosti v zgodnjem otroštvu. Skupaj načrtujemo in izvajamo aktivnosti za predšolske otroke, vseh pa nas je od 15 do 20. Občasno se nam po dogovoru oz. na povabilo pridružijo tudi starši in drugi člani njihovih družin. Učenci prostovoljci npr. izvedejo intervjuje z vrtčevskimi otroki ter ugotovijo, česa si želijo pri naši dejavnosti in česa ne. Njihovi odgovori so zanimivi in nanje predhodno sploh nismo pomislili: npr. dve pravljici namesto ene, dejavnosti zunaj in ne v zaprtih prostorih, vsakokratna ponudba napitka, igra z barbi punčkami in vlaki, igra z lutkami. Ko njihove predloge zapišemo, jih pred vsemi preberemo, se o njih pogovorimo in jih sistematično vnašamo v skupne dejavnosti. Za vse je navdušujoče, ko opazimo nasmehe in veselje posameznih otrok, katerih predlogi se uresničujejo.

Otroci naslednjič predlagajo še več različnih dejavnosti, začnejo doživljati in razmišljati o tem, da je njihovo mnenje pomembno in vpliva na njihovo realnost.

»Odgovori otrok nam sporočajo, kako nekaj razumejo. Intenzivna miselnost otroka pomeni njegov interes in željo, da bi bil udeležen v procesu igre, učenja, raziskovanja, odkrivanja. S tem se otrok uči in razvija.« (Formativno spremljanje v vrtcu, 2016: 13)

Otroci si na tak način upajo več oziroma ozavešajo in zmorejo povedati tudi to, če jim kaj ni všeč: npr. ko izvajamo dejavnosti brez gibanja, ko odrasli preveč govorijo, ko so izpostavljeni pred celotno skupino. Pri upoštevanju njihovih predlogov in idej skušam imeti pred očmi, na kateri stopnji razvoja so in kako jih popeljati korak dlje. Veliko razmišljam o tem, katere metode, oblike dela, vsebine in dejavnosti ponuditi posameznim otrokom, da bodo z veseljem raziskovali, se čudili, predvidevali, sklepali, predlagali, napredovali ...

Za različne otroke so se izkazale primerne različne poti, saj ni enotnega recepta za vse. Nekateri k izražanju in sodelovanju najbolj spodbudi lutka, druge ples, tretje naravoslovni poskusi. Nekateri potrebujejo objem, drugi želijo mir. Iskanje in preizkušanje različnih poti do otroka se mi zdi prava pot. Pomembno je spremljanje otroka v odnosu do vrstnikov in odraslih ter do ponujenih vsebin in materialov, spremljanje v sodelovanju z njihovimi družinami. Včasih so starši glas otrok, ko jih povprašam, kaj se njihovi otroci najraje igrajo in kdaj se počutijo najbolj uspešni. S pomočjo informacij, ki sem jih pridobila od staršev, smo začeli graditi na močnih področjih otrok, pa naj bo to igra s kockami, z dojenčki ali igranje na inštrumente.

Vzporedno je bilo treba razmišljati tudi o aktivnem povezovanju z vzgojiteljicami iz različnih oddelkov, saj so v obogatitveno dejavnost vključeni otroci iz različnih oddelkov vrtca. Tudi vzgojiteljice otrok iz posameznih oddelkov prispevajo k naši obogatitveni dejavnosti s svojimi predlogi, idejami ter svojim razumevanjem in poznavanjem otrok. Tako nastaja naša učeča se skupnost, ko skupaj skrbimo za dobrobit otrok, ki so nam zaupani, in hkrati vlagamo v svoje profesionalno znanje, ozaveščamo lastne implicitne oz. subjektivne teorije ter uresničujemo svoje poslanstvo,

ko drugačnost sprejemamo kot dar in jo znamo uporabiti v pozitivne namene, ko skupaj načrtujemo in evalviramo ne le dejavnosti, ampak predvsem zadovoljstvo in napredek otrok.

DOKAZI UČENJA

Z zbiranjem in dokumentiranjem dokazov o otrokovem učenju in razvoju, z reflektiranjem in uporabo dokazov v vzgojno-izobraževalnem procesu je optimalno podprto in ustrezno spodbujano tako aktualno kot prihodnje učenje otrok.

(Formativno spremljanje v vrtcu, 2016: 7)

Veliko se naučim od staršev otrok prek intervjujev in zapisov, ki si jih izmenjujemo v zvezkih otrok. Iz njih razbiram vrednote družin, njihov pogled na vrtec in okolje, v katerem bivajo, njihove stiske, ki jih morda sama ne bi znala prepoznati. S svojim glasom mi pomagajo oblikovati primerno spodbudno okolje za njihovega otroka in me učijo o tem, kaj po njihovem mnenju potrebuje njihov otrok, da bo lažje napredoval.

Svoje mnenje in povratne informacije jim enakovredno posredujem tudi sama in pri tem ugotavljam, kako se spreminja njihov pogled na otroke, kako postajajo vedno bolj ponosni nanje. Po nekem času si vzamejo čas za obisk raznih kulturnih dogodkov skupaj z otroki, čeprav se jim prej niso zdeli pomembni in zanimivi. Zanimivo je bilo, kako so dokaze o napredkih in učenju svojih otrok s ponosom delili s svojimi sorodniki, predhodno pa svojih otrok niso dojemali kot uspešne.

Vsak napredek otroka je njemu lasten in neprimerljiv z uspehi drugih otrok. V partnerskem odnosu z družinami, kjer so starševske kompetence pozitivno prepoznane, se skupaj opolnomočimo in za njihove otroke veliko naredimo že v predšolskem obdobju. Če nam ni vseeno. Opolnomočimo se za življenje, ne za prihajajoče šolsko obdobje.

Pogosto sem ob izdelku otroka zapisala lasten komentar, nisem pa pomislila na to, da lahko otrok sam poda komentar k izdelku. Nato mi je sodelavka odprla oči, ko je rekla, da glede na svoje predhodno znanje vzgojitelji kot »dokaze učenja« in uspeh otroka prepoznavamo pri istih otrocih različne stvari in jih tudi različno interpretiramo. Zato se mi je zdelo pomembno, da izdelke/posnetke/fotografije/anekdoteske zapise in druge dokaze o učenju interpretiram skupaj s samim otrokom, starši, vzgojitelji otrok. In res, vsak od nas doda svoj košček v tej sestavljanici in tako slika otroka postane bolj celostna.

To je bilo zame novo odkritje, nova pot do otroka in njegovega sveta. Prav tako so bili starši presenečeni, kot sem jim kot dokaz učenja posredovala posnetek dejavnosti, kjer je npr. otrok nekaj dobro oblikoval iz materialov oz. se je dobro izkazal pri igri vlog z drugimi otroki. Večinoma so bili starši navajeni le likovnih izdelkov oziroma »ocenjevanja« govora otroka, vse preostalo je bilo spregledano.

Pogosto je bilo treba tudi samim otrokom glasno ubesediti, kaj so za nas »majhni«, a vendar »veliki« uspehi, kaj je posamezni otrok dosegel. Marsikdo namreč ne prepozna nečesa kot lasten uspeh, po drugi strani pa je (zaradi začetnega nepoznavanja slovenščine) pogosto tiho.

Kot pomočnica ravnateljice razmišljam tudi o dokazih procesa učenja pri strokovnih delavcih vrtca. Kako dokumentirati njihov proces strokovne rasti in s katerimi dokazi učenja, kako jim jih predstaviti, da bodo lahko sami prepoznavali in ovrednotili lasten napredek? Zdi se mi pomembno, da tudi sami strokovni delavci podajo svoje mnenje o tem, kako vidijo sami sebe. S tem tudi odrasli lažje stopamo po poti vseživljenjskega učenja in lažje načrtujemo svoj profesionalni razvoj. Vodstvo vrtca pa lažje podpira svoje zaposlene tam, kjer to potrebujejo.

POVRATNA INFORMACIJA

»Vzgojitelj naj vsakemu otroku zagotavlja kakovostne informacije, ki usmerjajo njegov razvoj in učenje. Povratne informacije morajo biti osredinjene na dejavnost otroka in ne na njegove lastnosti. Povratna informacija naj bo otrokom smiselna, razumljiva, pravočasna in ustrezna.« (Formativno spremljanje v vrtcu, 2016: 8)

Pogosto se sprašujem, kako otrok razume mojo povratno informacijo in kako ta vpliva nanj. Povratne informacije, ki sem ji posredovala otrokom, sem si nekaj časa zapisovala in pri tem zaznala, da so bile za nekatere otroke preveč zahtevne, nerazumljive in jih niso spodbujale k nadaljnjemu razvoju. Za pomoč sem prosila šolarje prostovoljce, ki so povedali, kako bi oni posredovali določeno informacijo otrokom. In zanimivo, kako so znali poenostaviti. Tudi pri starših sem opazila podobno, ko me je ena od mam vprašala, kaj neki mislim s tem, da ima otrok dobro razvito fino motoriko in kaj pomeni, da ima izreden ritmični talent. Razumela sem, da moram nekaj spremeniti oz. povedati drugače. Tako se učim tudi na tem področju.

Opazila sem tudi, kako zelo so otroci dovzetni za to, kako jim odrasli posredujemo povratno informacijo. Strokovna delavka, ki je menila, da je otrok »tako ali tako ne razume, ker je še majhen, pa še jezika ne razume«, je kar pred vsemi ubesedila po njenem mnenju njegove neuspehe. Opazila sem, kako je otrok pogledal v tla in stisnil ustnice. Vedela sem, da razume oz. ve, o čem vzgojiteljica govori. Po mojem mnenju izjemno negativno vplivajo tudi razne »humorne oz. pikre« opazke odraslih o otrocih oz. posmehljiv ton glasu, ki lahko pusti pri otroku hude posledice, znižuje njegovo samozavest in občutek lastne vrednosti. Po drugi strani pa je ustvarjeno zaupanje in nudenje podpore ob pravem času tako zelo pomembno, da zadošča že ena odrasla oseba v življenju otroka/mladostnika, ki resnično verjame vanj in v njegov uspeh, da ga tega z njeno podporo posledično lahko tudi doseže.

Za uspešno podajanje pravih povratnih informacij je potrebno predhodno poznavanje otroka in območja bližnjega razvoja, njegovega čustvenega doživljanja, njegovih potencialov – to je podlaga za ustvarjanje priložnosti za doživljanje uspeha ter za ustrezno podporo otrokovemu vztrajanju v procesu učenja.

Verjamem, da je vsak otrok lahko uspešen. Naj navedem primer otroka iz naše skupine, ki je bil izjemno sramežljiv in ni želel obnoviti pravljice pred drugimi otroki. Mislili

smo, da zaradi nepoznavanja jezika. Omogočili smo mu, da si je v varnem okolju z njemu pomembno odraslo osebo, na katero je bil varno navezan, sam izbral pravljično in sta najprej skupaj gledala ilustracije in jih komentirala. Ob postavljanju vprašanj je zgodbo na skromen način že kmalu lahko obnovil in vzgojiteljica se je odzvala s pozitivno povratno informacijo, pohvalo. Pohvalila je njegov pogum in povedala, kako je uživala ob njegovem pripovedovanju, ter izrazila iskreno navdušenje nad njegovim uspehom. Naslednji dan je deček prinesel od doma svojo pravljično in sam pristopil k isti odrasli osebi ter si želel z njo obnoviti tudi novo pravljično. Čeprav je bilo veliko odraslih ljudi prepričanih, da tega ni sposoben, je bilo dovolj, da je le ena odrasla oseba verjela v njegov uspeh in mu nudila podporo, saj je v roku enega tedna že vneto obnavljal pravljično za pravljično. V Ted nagovoru, učiteljice Rite Pierson mi je ostal v spominu njen citat: »Otroci se ne učijo od ljudi, kateri jih ne marajo in vanje ne verjamejo.«

Enako smo za povratno informacijo dovzetni so tudi odrasli. Na tem področju sem si zastavila izziv, kako na delovnem mestu pomočnice ravnateljice podajati povratne informacije strokovnim delavcem vrtca bodisi ob pregledu pedagoške dokumentacije bodisi spremljanju pedagoškega procesa na hospitaciji v oddelku, da jim bo ta razumljiva, smiselna, sprotna, korektna, spoštljiva in jih bo vodila k nadaljnjemu razvoju in doseganju uspehov. Ko sem skušala narediti nekaj korakov v tej smeri, mi je bila zanimiva njihova povratna informacija o moji podani povratni informaciji. Od sodelavcev se lahko ogromno naučimo, predvsem o nas samih, in tudi v tem pogledu ustvarjamo kulturo učeče se skupnosti.

MEDVRSTNIŠKO UČENJE IN INKLUZIJA

Pomembno je, da vzgojitelj organizira učno okolje, v katerem otroci sodelujejo in se učijo drug od drugega. Pri tem spremlja otroke, kako med seboj sodelujejo in se pogovarjajo, kakšne interakcije so med njimi.

(Formativno spremljanje v vrtcu, 2016: 9)

V našo obogatitveno dejavnost Slončkove pravljične je bil vključen zelo sramežljiv deček Adel (ime je izmišljeno) iz priseljene družine, ki je redko spregovoril pred skupino preostalih otrok. Na vzgojiteljici v svojem oddelku je bil

varno navezan in se je občasno rad popestoval pri njiju. Redko se je nasmejal, a tudi ni jokal. Na vprašanja je odgovarjal z enozložnicami. V dejavnosti se ni vključeval, ampak je raje opazoval vrstnike. Njegova risba je bila prepozna kot šibka, a je bilo opaziti, da rad riše. Vzgojiteljici iz njegovega oddelka sta tudi opazili, da ima težave, ko mora nekaj izbrati, se pri nečem odločiti, in sklepali, da ima morda tudi zaradi tega težave pri izražanju. Izrazili sta tudi stisko glede »Bralnega palčka« kot dejavnosti, ki poteka v sodelovanju s starši, saj se deček ni odzival, prav tako ne njegovi starši.

Adela sem spremljala in tedensko pripravljala načrt zanj tudi pri obogatitveni dejavnosti Slončkove pravljične z namenom, da bi postopoma napredoval tam, kjer ima stisko, ter se krepil na močnih področjih. Pri igranju družabnih iger se je pokazalo, da deček ni znal prešteti do štiri, ni prepoznal barv in ni maral dotikov. Vedno se je usedel k dvema dečkoma iz njegovega oddelka, na zastavljeno vprašanje je tiho pogledal v tla, pri ponujeni dejavnosti le strmel in ni upal začeti. Njegov pogled je izkazoval strah in negotovost.

V več srečanjih sem opazovala, pri katerih dejavnostih in v čigavi družbi se deček najbolj sprosti, da bi na tej podlagi načrtovala nadaljnje dejavnosti zanj. In ugotovitve so bile, da najbolj vztraja in se sprosti pri igri z dojenčki v koticu »DOM«. Zato sem naslednjič v igralnico za Slončkove pravljične prinesla nekaj novih igračk »dojenčkov« ter vrečo rekvizitov zanje. Predlagala sem, naj otroci pripeljejo svoje »dojenčke« v vrtec k dečku Adelu. Kljub temu da deček

ni govoril, se je takoj vživel v igro in bil ves čas nasmejan, sprejemal pripeljane dojenčke drugih otrok, jih nahranil, previl in nežno vrnil njihovim »staršem«. Otroci v vlogi staršev niso nič komentirali, da deček Adel ne govori, igra je potekala sproščeno in v pozitivnem vzdušju.

Opazila sem tudi, da Adel pri igri rad posnema enega od vrstnikov, ki je zelo odprt, pogumen, nasmejan in rad pomaga preostalim. Zato sem igro organizirala tako, da sta bila lahko skupaj. Adel je ob bolj kompetentnem partnerju za igro vidno napredoval, saj že po 14 dneh ni več potreboval prijatelja ob sebi in je začel navezovati prve stike z novim prijateljem.

Zbirala sem dokaze o njegovi poti učenja in napredovanja (videoposnetki, anekdotski zapisi, fotografije, risbe, delovni listi iz zvezka, beležke njegovih odzivov na ponujene dejavnosti, na interakcije z drugimi otroki, povratne informacije njegove mame itd.). Z njimi sem seznanjala tudi njegovo mamo, ki ga je največkrat prišla iskat. Nekega dne sem ob zaključku dejavnosti Slončkove pravljične mamo vprašala, ali doma veliko berejo pravljične. Odgovorila mi je: »Mi nemamo pravljič. Mi ne čitamo.« Hkrati pa mi je o svojem sinu povedala nekaj, kar se me je močno dotaknilo in spremenilo moj pogled nanj: »Ponosan je na nas, jer se

Odnos učenec – učenec

Odnos med dijaki v razredu je zelo pomemben za kakovosten pouk. Na to zelo vplivajo že prejšnja poznanstva in prijateljstva med dijaki, kar pa lahko povzroči, da se znotraj razreda izoblikujejo skupine. Kljub temu pa je nujno, da so vsi dijaki v razredu med seboj povezani. To pomeni, da se razumejo in lahko med poukom skupaj normalno sodelujejo in si pomagajo pri učenju. Delo v parih ali v skupinah, ki ga spodbuja formativno spremljanje, spodbuja sodelovanje med učenci tudi, če vsak razmišlja drugače. To nas zbliža in izboljša odnose med nami.

Pia Petek

pored nas osječa super i zadovoljno. Moj Adel je jako emotivan, druželjubil in zanimljiv. Vjerujem mu, jer je malo biče, koje zaslužuje puno ljubavi.»

To me je spodbudilo k novemu razmišljanju o tem, kako bi dečka lahko podprli v območju njegovega bližnjega razvoja. Obvladovanje slovenskega besedišča smo bogatili prek družabnih iger, dejavnosti z uporabo konkretnih predmetov ter ob prevajalski pomoči učencev prostovoljcev. Njegovi družini sem ponudila nahrbtnik z družabnimi igrami, otroškimi revijami in pravljičami. Otrok je nosil domov tudi zvezek s podpornimi sličicami in besedami v slovenskem jeziku. V goste smo povabili umetnico Mojco Leben, ki je pomagala dosežati uspehe pri otrocih prek giba in plesa. Skupaj z njegovima vzgojiteljicama smo razmišljale o oblikovanju spodbudnega učnega okolja v njegovem oddelku, ki bi vplivalo na njegovo socializacijo in krepilo aktivno vključenost. Naša trenutna glavna skrb ni bila njegovo razumevanje in obvladovanje slovenščine, ampak da bi se deček res počutil sprejet in varen.

Z dečkom sem nato sodelovala pri Bralnem palčku. Prebrala sem mu pravljičico in deček me je izredno presenetil, saj mi je pravljičico brez težav obnovil v svojem jeziku. Ponosno sva šla to skupaj povedat v njegov oddelek, kjer je pred vzgojiteljico in z mojo podporo ponovno obnovil pravljičico. Naslednjič mu je pravljičico prebrala njegova vzgojiteljica v oddelku in tudi to je brez težav obnovil. Kmalu smo z zadovoljstvom ugotavljali, da obožuje pravljičice in jih razume tudi, če so v slovenskem jeziku.

Glede na to, da je deček kazal interes za likovno ustvarjanje, sem ob vsakem srečanju njemu in drugim otrokom ponudila izražanje prek risbe. Nekoč sem predlagala, da bi fotografirali okolico vrtca. Dečkove fotografije smo razstavili, svojo razstavo je s pomočjo vzgojiteljice predstavil tudi vrstnikom v svojem oddelku. Naslednjič smo razstavili njegove risbe. Bil je vidno ponosen na svoj uspeh, prek doživljanja uspeha se je sprostil in nas presenetil, ko je v kratkem času vidno napredoval v več pogledih.

Podpora odraslega in vrstnikov je torej ključnega pomena pri spodbujanju otrokove iniciativnosti in socialnih odnosov ter zagotavljanju njegovega občutka varnosti in napredka.

VREDNOTENJE IN SAMOVREDNOTENJE

Ko spodbujamo vrednotenje in samovrednotenje otrok, se poleg občutka lastne vrednosti otrokom razvijajo tudi višji miselni procesi, pripovedovalne zmožnosti in njihove socialne in emocionalne spretnosti.

(Formativno spremljanje v vrtcu, 2016: 10)

Ob fotografijah dejavnosti in raznih dokazov učenja so otroci komentirali in vrednotili le-te pred svojimi vrstniki in tudi starši, ko so fotografije v zvezkih tedensko nosili domov. Starši so vrednotili fotografije s svojimi dodanimi komentarji. Sami otroci pa so iz tedna v teden več sporočali tudi meni. Na koncu se že sami pritekli: »Ali lahko to obesiš na razstavo, ker ...« Vzeli smo si čas za individualno in skupno vrednotenje. Pri tem jim ni bilo treba vedno vsega ubesediti. Včasih so svoje mnenje, ali jim je neka dejavnost ali vsebina všeč ali ne, izrazili le z odprto ali zaprto dlanjo. Drugič so to, kako se počutijo, povedali z izbranim simbolom, ki so ga pripeli na drevo, pripeto na pano v oddelku. Pri skupnem vrednotenju uspehov otrok se mi zdi zelo pomemben njihov nasmeh, dobro počutje, da ima otrok prijatelje za igro, da je varno navezan na odrasle osebe, sproščen, slišan, prepoznan in da napreduje.

SKLEP

Pri uvajanju elementov formativnega spremljanja uporabljaj spirarno načrtovanje. Glede na ugotovitve spremljanja otrok uvedem določeno spremembo, ki naj bi pozitivno vplivala na dobro počutje in aktivno vključenost otrok (viri učenja, opremljenost kotičkov, metode ali oblike dela, vsebine, oblika podpore pri čustvenem razvoju in socializaciji ipd.). Med izvajanjem dejavnosti spremljam napredek posameznih otrok. Nato ponovno vrednotimo, ponovno načrtujemo. Namen je najti pot do vsakega otroka in iskati »didaktične pristope, ki bi prispevali k odpravljanju zakoreninjenih in neučinkovitih praks ter stereotipov na področju učenja in poučevanja« (Zakaj formativno spremljati, Formativno spremljanje v podporo učenju. Priročnik za učitelje in strokovne delavce, ZRSŠ).

VIRI IN LITERATURA

Holcar Brunauer, A. idr. (2016). Formativno spremljanje v podporo učenju: priročnik za učitelje in strokovne delavce. Zvezek Formativno spremljanje v vrtcu. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Holcar Brunauer, A. idr. (2017). Vključujoča šola. 6. zvezek: Vključevanje v vrtcu. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Pierson, R. (2013). Every kid needs a champion. <https://www.youtube.com/watch?v=SFnMTHhKdkw&t=13s> (dostopno 22. 2. 2020).